

Etnik Kültürel Mirasın Turizmde Değerlendirilmesi: Küçükköy Boşnak Göçmenleri Örneği** (Evaluation of Ethnic Cultural Heritage in Tourism: The Case of Küçükköy Bosnian Immigrants)

* Kudret GÜL^a , Melike GÜL^b

^a Balıkesir University, Balıkesir Vocational School, Department of Tourism and Hotel Management, Balıkesir/Turkey

^b Balıkesir University, Sındırgı Vocational School, Department of Tourism and Hotel Management, Balıkesir/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim

Tarihi: 19.03.2019

Kabul Tarihi: 12.06.2019

Anahtar Kelimeler

Kültürel miras

Kültürel miras turizmi

Etnik turizm

Öz

Bir topluma ait kültürel miras varlıklarının gelecek kuşaklara aktarılmasında turizm önemli bir işleve sahiptir. Bu noktadan hareketle çalışmada, Balkan Savaşları döneminde ülkelerinde maruz kaldıkları soykırım ve katliamlardan kaçarak Küçükköy'e yerleşen Boşnak göçmenlerine ait etnik kültürel miras varlıklarının turizmde nasıl değerlendirildiği ele alınmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler, yarı yapılandırılmış soru formu ile 2018 Ağustos ayı içerisinde katılımcılar ile yüz yüze görüşülerek elde edilmiştir. Araştırma sonuçları, köyde turizmin gelişmesiyle birlikte yerel halka ve yerleşimcilere ekonomik katkı sağlayan etnik yiyecek içecek işletmeciliğinin, butik otelciliğin, pansiyon işletmeciliğinin, sanat galericiliğinin, hediyelik eşya satıcılığı ve esnaflığın da geliştiğini ortaya koymaktadır. Yerel halkın, özellikle yerel değerlerin ve etnik kültürün korunması noktasındaki hassasiyetleri ile köye sonradan yerleşen sanat galerisi ve resim atölyesi sahibi gibi girişimcilerin kültürel ve sanatsal faaliyetler ile köyü dünyaya pazarlamaya yönelik girişimleri arasında ciddi bir çatışma ortaya çıkmaktadır. Bu sorunun ilerleyen yıllarda daha da derinleşeceği, tanıtımda, markalaşmada ve imaj oluşturmada “yerel-küresel” ikilemini daha da arttıracakı düşünülmektedir.

Keywords

Cultural heritage

Cultural heritage tourism

Ethnic tourism

Abstract

Tourism has an important role in transferring the cultural heritage assets of a society to the next generations. From this point of view, the study aims to determine how ethnic cultural heritage assets belonging to Bosnian immigrants who escaped from genocide and massacres during the Balkan Wars and settled in Küçükköy were evaluated in tourism. Qualitative research method was used in this study. The data were obtained by face-to-face interviews with the participants in August 2018 with the semi-structured questionnaire. Research results show that the development of tourism revitalizes the local economy at the destination, and with this revival, ethnic food and beverage management, boutique hotel management, hostel management, art dealership, souvenir sales and artisanship have also been developed. There is a serious conflict between ethnic cultural sensitivity of local people with cultural and artistic activities of the art galleries and paint shop owners, who are later settled in the village, and their attempts to market the village to the world. It is thought that this problem will be further deepened in the following years and will increase the “local-global” dilemma in promotion, branding and image creation.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar.

E-posta: kgul@balikesir.edu.tr (K. Gül)

Makale Künyesi: Gül, K. & Gül, M. (2019). Etnik Kültürel Mirasın Turizmde Değerlendirilmesi: Küçükköy Boşnak Göçmenleri Örneği *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7 (2), 1236-1251.

DOI: 10.21325/jotags.2019.418

**Bu çalışma 24-28 Nisan 2019 tarihleri arasında Marmaris’de düzenlenen III. Uluslararası Turizm ve Kültürel Miras Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Son yıllarda turistik ürün çeşitlendirilmesi kapsamında kültür turizminin önemi giderek artmaktadır. Nitekim günümüzde çoğu ülke kendi kültür çeşitliliğini bir avantaj olarak görebilmekte ve bu çeşitliliği yerel ekonomiyi canlandırmada bir araç olarak kullanmaktadır (Jamontaite, 2015: 3). Diğer taraftan son yıllarda iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin de etkisiyle insanların diğer toplumlara ait kültürleri tanıma isteği giderek artmaktadır. Bu eğilimlerin bir sonucu olarak, turistlerin farklı kültürleri görüp tanımak için yaptıkları seyahat ve konaklamalar “kültür turizmi” olarak adlandırılmaktadır (Açııcı vd., 2017: 53). Kültür turizmi vasıtasıyla karşı karşıya gelen kültürler zaman içerisinde birbirini etkilemekte ve birbirinden etkilenmektedir. Böylece bir toplumun kültürü ve kuşaktan kuşağa aktardığı kültürel varlıkları, yeni sentezlerle başkalaşım geçirmektedir (Roney, 2011: 105).

Her toplumun geçmişten gelen tarihi ve kültürel mirası bulunmaktadır. Gerek taşınır gerek taşınmaz, gerek somut gerekse de soyut değerleri yansıtan bu mirasa sahip çıkılması ve korunması toplumların devamlılığı için oldukça önemlidir (Açııcı vd., 2017: 55). Günümüzde giderek gücünü arttıran küreselleşme, yereli tehdit etmekte ve kültürel miras kapsamında değerlendirilecek birçok unsurun kaybolmasına neden olmaktadır. Ancak son yıllarda bu sürece yönelik tepkiler, yerele özgü kültür unsurlarına yönelik bilinçlenme ve bu değerlerin korunmasına ilişkin politikalar kültürel miras kavramına ilgiyi arttırmaktadır (Arslan vd., 2017: 212).

Son yıllarda yerele özgü kültür unsurlarına yönelik artan ilgi, turizmde etnik turizm olarak adlandırılan olguyu gündeme getirmeye başlamıştır. Etnik turizm, tarihsel süreç içinde zayıflatılan etnik grupların ve marjinal azınlıkların kültürel mirasını koruma bilincini arttırabilmekte ve yok olmaya yüz tutmuş etnik nitelikleri destekleyebilmektedir (Yang ve Wall, 2009: 560). Diğer taraftan, ulusal ve bölgesel etnik kültürlerin bir turizm ögesi olarak pazarlanabilmesi durumunda daha iyi korunabileceği, tecrübe edilebileceği ve küresel hale gelebileceği iddia edilmektedir (Jamontaite, 2015: 13). Benzer bir yaklaşım ile kültürel unsurlarını ticari bir ürüne çevirmeyi başaramayan kültürlerin de yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalabileceği ileri sürülmektedir (Picard ve Wood, 1997: 8).

Yukarıdaki değerlendirmeler doğrultusunda çalışmada, öncelikle kültür turizmi kapsamında kültürel miras, kültürel miras turizmi ve etnik turizm kavramları irdelenmiştir. Kuramsal çerçeveden sonra ise Balkan Savaşları sırasında yoğun baskılar nedeniyle anavatanlarını terk etmek zorunda kalan ve Küçükköy’e yerleşen Boşnak Göçmenlerine ait kültürel miras varlıklarının günümüz turizminde nasıl değerlendirildiğine yönelik bir alan araştırmasına yer verilmiştir.

Kuramsal Çerçeve

Kültürel Miras ve Kültürel Miras Turizmi Kavramları

Kültürel miras, geçmişte ve günümüzde yaşayan bir halkın varoluşunun yaratıcı ifadesi olarak tanımlanabilir (Köroğlu vd., 2018: 99). Diğer bir deyişle kültürel miras, bir toplumun yaratıcı gücünü ve o toplumun yaşam tarzını yansıtan bir kavram olarak ele alınabilir. Bu niteliği ile kültürel mirasın, bir ülkenin veya o ülke insanların başarılarını, inançlarını ve geleneklerini yansıttığını ileri sürmektedirler. Aynı zamanda kültürel miras, geçmiş, bugün ve gelecek arasında bir köprü görevi gören, kuşaklararası iletişime olanak sağlayan, bir yer, bir ulus ve bir kültür açısından bireye aitlik duygusu kazandıran ve bireyin kimlik problemini çözen yenilenemez değerler toplamı şeklinde

de tanımlanmaktadır (Kiper, 2014: 14). Böylece kültürel mirasın, geçmişten günümüze kalan somut ve somut olmayan değerler olup, bir toplumun tarihsel birikimlerini yansıttığı söylenebilir (Akça, 2017: 579). Dolayısıyla toplumlara mal olmuş kültürel mirasın korunması bir bakıma insanlık tarihinin korunması anlamına da gelmektedir.

Kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması çabaları, Türkiye ile sınırlı bir hareket değildir. Hatta uluslararası toplum, bu konuda daha organize ve daha güçlü bir eylem ortaya koyma çabasını UNESCO çatısı altında yaklaşık 40 yıldır sürdürmektedir (Oğuz, 2009: 8). 1972 tarihli ‘Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme’ ile kültürel miras; tarihi, sanatsal ya da bilimsel açıdan istisnai değere sahip anıtları, yapı topluluklarını ve sit alanlarını kapsamaktadır (Çokişler vd., 2016: 16). Bu sözleşme kapsamında binlerce yıldır çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapan coğrafyamızdaki zengin kültürel mirasın korunması ciddi bir birikim ve sorumluluk gerektirmektedir (Külcü, 2015: 31).

Kültürel miras turizmi ise çoğu zaman kültür turizmi ile aynı anlama gelecek şekilde, tarihi binaların ve alanların, müzelerin, sanat galerilerinin ziyaret edilmesi ve aynı zamanda çağdaş resim, heykel ve gösteri sanatları için farklı destinasyonlara seyahat edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Hughes, 1996: 708). Bir diğer tanıma göre de kültürel miras turizmi, geçmişten günümüze toplumların ekonomik, sosyal ve politik yönleri ile ilgili kültürel değerlerinin tümü olarak ifade edilmektedir (Khakzad, 2015:111). Bu tür faaliyetler için seyahat etmenin kökeni çok eskilere gitmekle birlikte, bu alanın turizm pazarı içinde özel bir yerinin olduğu son zamanlarda anlaşılmıştır (Richards, 2006: 270). Bu gelişmeler, kültürel miras varlıkları ile turizm arasındaki ilişkinin dinamik olduğuna işaret etmektedir (Açııcı vd., 2017: 53).

Katılımcılar açısından bakıldığında ise turistlerin farklı kültürlere ait kültürel varlıkları tanıma arzuları, bir taraftan bu konudaki deneyimlerini arttırırken diğer taraftan da kültür turizminin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Karapınar ve Barakazı, 2017: 10). Kültürel miras turizmi, bu potansiyele sahip destinasyonların ekonomisine ve sosyal yaşamına önemli katkı sağlamaktadır (Barrere, 2015: 1). İleri sürülen bu görüşlerden, kültürel miras turizminin tüm paydaşlara önemli katkı sağladığı ortaya çıkmaktadır. Kültürel miras turizmi ile destinasyonlar ve yerel ekonomiler ekonomik açıdan fayda sağlarken, kültürel miras sahipleri de bu varlıklarının korunması açısından kazanım elde etmektedirler. Katılımcıların kazanımları ise bu mirası tecrübe etme ve deneyim kazanma yönündedir.

Etnik Turizm Kavramı

Alan yazın incelendiğinde kültür turizmi, kültürel miras turizmi, etnik turizm ve göç turizmi kavramlarının iç içe kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kültür turizmi daha geniş kapsamlı bir kavram olup, diğer üç turizm türünü de kapsamaktadır. Kültürel miras turizminde çekicilik unsuru kültürel miras varlıkları iken, kültür turizminde varlıkların yanında her türlü kültürel değerler ve etkinlikler de bir çekicilik unsuru olabilmektedir. Etnik turizm ile kültür turizmi arasındaki ayrımın anlaşılabilmesi için etnik kavramının etimolojisinin bilinmesi gerekmektedir.

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğe göre etnik sözcüğü, Fransızca “ethnique” sözcüğünden dilimize geçmiş olup, “kavimle ilgili, kavmi, budunsal” anlamında kullanılan bir sözcüktür. Erbil ve Yılmaz (2018: 277) ise etnikliği, bir grup insanın kendilerinin müşterek bir atadan geldikleri inancıyla duygusal bağlarla birleşerek çoğunluktan ayrılması olarak tarif etmektedir. Bu tanımlardan etnik bir grubun, kök ve kültür açısından diğerlerinden önemli farklılıklara sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu noktadan bakıldığında, tarihi ipek ve baharat yolları ile göç yolları

üzerinde bulunan ve uygarlıkların beşiği olan Anadolu toprakları içinde çok çeşitli etnik grupları ve zengin bir kültürel mirası barındırmaktadır (Aktaş, 2011: 12; Açıcı vd., 2017: 65).

Konuya kavramsal açıdan bakıldığında, Linnekin ve Poyer (1990: 559) etnik turizm kavramını, turist tarafından tüketilen, etnik unsurlara ilişkin lokanta, mahalle, pazar yeri, müze, konu parkı ve turistik köyler gibi yerel kültürle desteklenen turizm ürünlerinin bir bütünü olarak ele almaktadır. Bir başka tanımda etnik turizm, bir bölgede yaşayan, yerel veya yerel olmayan, ortak tarihi, kültürü, dini ve dili paylaşan etnik azınlık gruplarının otantik kültürünü yakından tanıma ve tecrübe etme amaçlı seyahatleri içeren bir turizm türü olarak tanımlanmaktadır (Jamontaite, 2015: 15). Bu tanımlar doğrultusunda etnik turizmin, etnik değerlerin çekiciliğine dayalı her türlü turizm faaliyetlerinin bütünü olarak adlandırılabilmesi mümkündür.

Etnik turizmde dikkat edilmesi gereken konulardan biri de, etnik turizm faaliyetlerinin etnik gruplar üzerindeki etkisidir. Etnik turizmde paydaşların hükümetler, turizm girişimcileri, turistler ve yerel halk olmak üzere dörde ayrılabilceğini ve bu paydaşlar arasında; doğa ve ev sahibi kültürünün metalaşma derecesi, doğal ve kültürel kaynakların kullanımı ve ev sahibi topluluğun turizme ekonomik bağımlılığının derecesi konularında sosyal çatışmalar yaşanabileceği ileri sürülmektedir (Jamontaite, 2015: 29). Etnik turizm ile ilgili plan ve politikalarda başarı için bütün paydaşların katılımının da sağlanması gerekmektedir (Yang, 2000: 128). Yerel halkın turizmin etkileri üzerindeki bakış açısı, kalkınma, pazarlama ve gelecekteki projelerin işleyişi için oldukça önemlidir (Brunt ve Courtney, 1999: 507). Çünkü etnik gruplar, genellikle kendilerini marjinalleşmiş veya ekonomik ve politik olarak dezavantajlı hissetmektedirler (Zhang vd., 2013: 87). Bu nedenle, etnik turizm, etnik grubun kendisini, tarihini ve kültürünü tanıtabilmesine ve tehdit altında olan azınlık mirasının korunmasına olanak sağlamalıdır (Jamontaite, 2015: 31).

Etnik turizm, kültürler arası etkileşimi ve her kültürün dünya kültürel mirasına katkısını arttıran bir olgudur. Wall (2017: 196) kültürlerarası bu etkileşimin bilgi alışverişini, karşılıklı hoşgörü ve anlayışı teşvik ettiğini, ancak bazı durumlarda da rahatsız edici olabildiğini ve önyargıları tetikleyebildiğini ileri sürmektedir. Ayrıca yazar günümüzde hem geleneksel hem de sosyal medyada göç, terörizm, ırkçılık, cinsiyetçilik, din, kimlik, eşitsizlik ve güç ilişkilerine ilişkin artan endişelerin, turizmin de etkisi ile etnik ve azınlıklara ilişkin ilgiyi canlandırdığını savunmaktadır. Benzer bir yaklaşımla Miller-Davenport (2017: 817) Hawai'de turizm endüstrisinin sosyal bir uyum vizyonu olan Aloha Ruhu ile soyut bir unsur olan etnik hoşgörünün pozitif deneyimler yolu ile satılabilen bir ürüne dönüştüğünü vurgulamaktadır. Polukhina (2018: 360) ise Rusya Federasyonu'nda etnik turizmin ülke sınırları içinde geçmişte yaşayan eski uygarlıklara ilişkin kültürel, dinsel, geleneksel ve dil açısından zengin tarihi ve kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesine yönelik eylem planlarını içerdiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda etnik turizm, ziyaret edilen bölgede yaşayan insanların kültür, mimari ve geleneklerini öğrenmek için etnografik objeleri ziyaret etmeyi amaçlayan bilişsel bir turizm türü olarak ele alınmaktadır.

Etnik turizm, insanların geçmiş hatıralar üzerine kurdukları, etnik ve ırksal ayrımcılık algısı veya etnik bir ayrımcılığı marjinalleştirmek ya da moda haline getirmek amacıyla oluşturan bir kültürel üretim biçimi olarak da görülmektedir (Gotham, 2011: 109). Bu kapsamda Afrika kökenli Amerikalılar arasında etnik turizmin, Afrika kökenli Amerikalı kimliğini ve ırksal bilincini oluşturmada bir araç olarak kullanıldığı rapor edilmektedir. Ayrıca etnik turizm, bir taraftan ekonominin ve pazarın canlanmasına, diğer taraftan da kazançların ve kaynakların etnik

gruplar arasında dağılımına katkı sağlamaktadır (Gilli ve Ferrari, 2018: 154; Maruyama vd., 2017: 265; Yang, 2013: 718). Yang (2007) ise etnik turizmin gelişmesi ile birlikte azınlıkların daha fazla modernleşme eğilimi göstermeye başladığını, bu bölgelerde geleneksel evler yok olurken, beton evlerin hızla arttığını ve sonuçta iç içe geçen eski ve yeni mimarinin bir zıtlık oluşturduğunu vurgulamaktadır. Christian (2015: 157) Costa Rika turizminde etnik neoliberalizm etkilerine yönelik yaptığı çalışmada; turizmin küreselleşmesi ile birlikte neoliberal ağlar ile ulusal turizm yapılarının uluslararası oligarşik oyunculara bağlandığı ve turizmde arazi-kıyı koruma politikaları ile de özel girişimciliğin ve gelecekteki olası etnik göç hareketlerinin güvence altına alındığı sonucuna ulaşmıştır. Pechlaner vd. (2012: 11) ise giriş engellerinin daha düşük olması ve kültürlerarası bağların sektörde azınlıklara bir rekabet üstünlüğü sağlamasından dolayı, turizm sektörünün azınlık çalışanları ve girişimcileri için daha elverişli istihdam olanakları sağladığını belirtmektedir.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Çalışma kapsamında, Boşnak göçmenlerinin yaşadığı Ayvalık Küçük Köy'de bulunan bir müze yetkilisi, bir dernek yöneticisi, bir sanat galerisi sahibi, bir otel sahibi, göçmenlerin tarihini çok iyi bilen yerel halktan iki esnaf ve yerel basından da iki temsilci olmak üzere toplam sekiz kişi ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Görüşmeler 2018 yılının Ağustos ve Eylül aylarında, katılımcılarla önceden belirlenen gün ve saatlerde randevu alınarak gerçekleştirilmiştir. Bulguların yorumlanmasında diğer yerel halk unsurlarından elde edilen bilgilerden ve gözlemlerden de yararlanılmıştır.

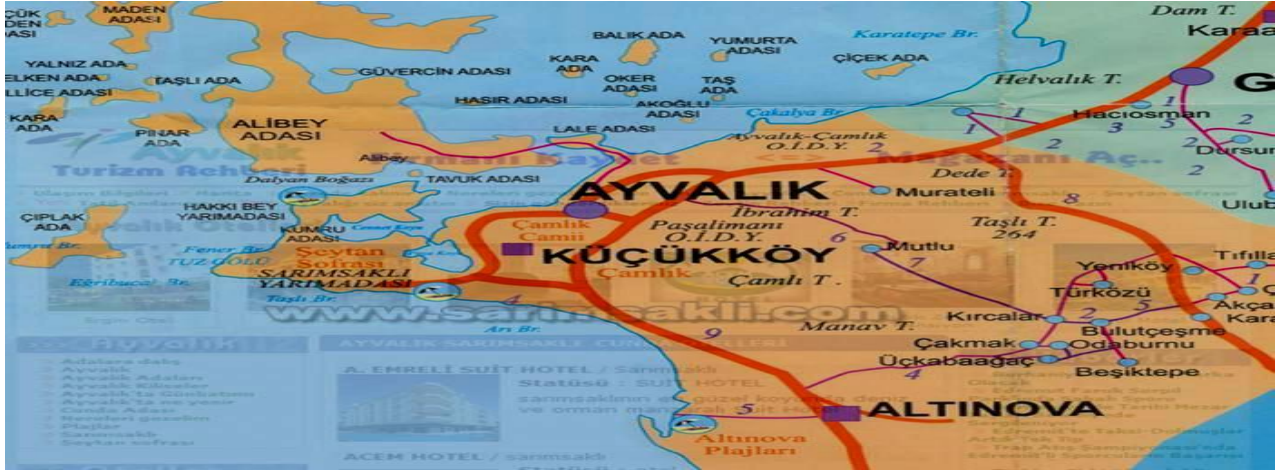
Çalışmanın amacı, Boşnak göçmenlerin yaşadığı Ayvalık Küçükköy'de etnik ve göçsel kültürel mirasın turizm amaçlı nasıl değerlendirildiğini ortaya çıkarmaktır. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Katılımcılara göre Küçükköy'de turistik amaçlı kullanılacak göçsel ve etnik kültürel miras varlıkları nelerdir?
- 2) Katılımcılara göre Küçükköy'deki kültürel miras varlıklarının turizm amaçlı kullanımı için neler yapılmaktadır?
- 3) Katılımcılara göre Küçükköy'deki kültürel miras varlıklarının korunması için neler yapılmaktadır?
- 4) Katılımcılara göre Küçükköy'deki kültür turizmini geliştirebilmek ve daha fazla ziyaretçi çekebilmek için neler yapılmalıdır?

Araştırmada yukarıda belirtilen amacı ölçmeye olanak sağlayacak şekilde yarı yapılandırılmış 4 adet açık uçlu soru hazırlanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Görüşme sorularının her biri ayrı bir tema olarak kabul edilmiştir. Bazı görüşmeler katılımcılardan izin alınarak ses kaydı da alınmıştır. Görüşmecilerin sorulara verdikleri yanıtlar her bir temanın altına girebilecek şekilde kategorilere ayrılmıştır. Ayrıca doğrudan alıntı yapılarak bulgular desteklenmiştir. İnanılabilirliği sağlamak amacıyla analiz sürecinin tüm aşamaları iki yazar tarafından ayrı ayrı kontrol edilmiştir.

Küçükköy ile İlgili Genel Bilgiler

Küçükköy, ilk kez 1462’de Fatih Sultan Mehmet tarafından Midilli adasının alınması için bir yeniçeri köyü olarak kurulmuştur. Yıllar içinde köye yerleşen Rumlar köyün adını Yeniçarohori (Yeniçeriler Köyü) olarak adlandırmış, ilerleyen yüzyıllarda ise köyün adı Küçükköy olarak değişmiştir. Köyde 1900’lü yıllara kadar Rumlar yaşamıştır. 1893 ve 1913 yılları arasında ise köye Balkanlar’dan gelen Boşnak göçmenler yerleştirilmiştir.

Resim1 . Küçükköy ve Çevre Haritası

Küçükköy 2019 yılı itibari ile Ayvalık ilçesine bağlı bir mahalle olup, Ayvalık merkez, Alibey Adası, Şeytan Sofrası ve Sarımsaklı Plajı gibi turistik çekim merkezlerine oldukça yakın mesafededir. Kiliseden dönüştürülen Merkez Cami ve Küçükköy Kent Müzesi en fazla ziyaretçi çeken kültürel varlıklar arasındadır. Müzede, Balkanlar’dan göç eden Boşnakların göç sırasında getirdikleri giysiler, dokümanlar, mutfak eşyaları, dikiş makinaları ve daha çok sayıda eşya sergilenmektedir. Müzenin kuruluş amacı gelecek nesillerin tarih bilincini geliştirmektir. 2010 yılında Küçükköy Belediyesi öncülüğünde oluşturulan müzede tarihi objelerin yöre halkı tarafından gönüllü olarak yetkililere teslim edilmesi ise sürmektedir.

Foto 1.Küçükköy Kent Müzesi’nin İçten ve Dıştan Görünümü

Başta Boşnak böreği olmak üzere, soka (kaymaklı biber turşusu), Boşnak mantısı gibi özgün Boşnak yemekleri ziyaretçilerin oldukça ilgisini çekmektedir. Küçükköy’ün en temel ürünleri olan zeytin ve zeytinyağı ürünleri satışı yapan esnaflar da bulunmaktadır. Ayrıca köy meydanındaki caminin arkasında belirlenen bir yerde ise Boşnak kadınlar evlerinde yaptıkları ürünleri sergileyebilmekte ve satabilmektedirler.

Foto 2. Boşnak Böreği ve Soka

Son yıllarda köyün turistik çekiciliğinin artmasıyla birlikte, köy sanat galerisi, heykeltıraş, ressam ve minyatür sanatı gibi sanatçı girişimciler için cazibe haline gelmiş bulunmaktadır. Bu sanatçıların bir kısmı Boşnak kültürünü yansıtan çalışmalar yapmakla birlikte, çoğunluğu sanatın evrenselliği ilkesi ile faaliyet yürütmektedirler.

Bulgular ve Tartışma

Çalışmada ilk olarak katılımcılarla ilgili genel bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda katılımcılardan elde edilen genel bilgiler tablo 1’de görülebilmektedir.

Tablo 1. Katılımcılar ile İlgili Veriler

Katılımcı	Cinsiyeti	Yaşı	Mesleği
Müze Yetkilisi	Erkek	31-40 Arası	Müzeci
Dernek Yöneticisi	Erkek	31-40 Arası	Esnaf ve Dernek Başkanı
Özel Sanat Galerisi Sahibi	Erkek	51-60 Arası	Heykeltıraş Sanatçısı
Otel Sahibi	Erkek	51-60 Arası	Butik Otelci
Yerel Halk Temsilcisi	Erkek	61 Yaş ve Üstü	Esnaf, İşyeri Sahibi ve Emekli
Yerel Halk Temsilcisi	Erkek	41-50 Arası	Esnaf ve İşyeri Sahibi
Yerel Gazeteci	Erkek	41-50 Arası	Gazeteci
Yerel Gazeteci	Erkek	61 Yaş ve Üstü	Gazeteci

Görüşmede katılımcılar, Küçükköy’deki en önemli turistik kültürel miras varlıklarını kiliseden dönüştürülen Merkez Cami, Küçükköy Kent Müzesi, özgün Boşnak yemekleri, zeytin ve zeytin yağı ürünleri, Boşnak kadınların el işi örmeleri, nostaljik eski sokaklar, eski bir zeytinyağı fabrikası, yıkık değirmen kalıntıları, eski sarnıç ve su kuyuları olarak sıralamaktadırlar. Başta Boşnak böreği olmak üzere, özgün Boşnak yemekleri ziyaretçilerin oldukça ilgisini çekmektedir. Ancak yerel esnaf, son zamanlarda ziyaretçilere sunulan Türk ve dünya mutfaklarından yiyecek ve içecek çeşitlerinde de artış olduğu ileri sürülmektedir. 150’ye yakın taş yapı eski Rum evi ile yıkılmış durumda olan şapelin de Küçükköyün kültürel mirasına zenginlik kattığı düşünülmektedir. Ayrıca son yıllarda açılan resim, heykel ve geçici sergilerin sergilendiği sanat galerilerin de yörenin turistik çekiciliğini arttırdığı vurgulanmaktadır. Katılımcılar Küçükköy’ün son 5 yıl içinde özellikle iç turizmde önemli bir gelişme gösterdiği konusunda hemfikirdirler. Yörenin turistik çekiciliğinin daha da artırılabilmesi için Küçükköy’ün turistik bir kültür merkezi olarak planlanması gereği özellikle vurgulanmaktadır. Bu noktada Boşnak göçmenlerinin gördüğü zulmün, yaşadıkları zorlukların, göç gerçeğinin, Boşnak kültürünün ve bu kültürün sanata yansıtılmasının turizme kazandırılması üzerinde durulmaktadır.

Katılımcılar Küçükköy'deki kültürel miras varlıklarının turizm amaçlı kullanımının yeterli olup olmadığı konusunda farklı görüşlere sahiptir. Küçükköy Kent Müzesi yetkilisi görüşmede, Boşnakların 1911'deki göç kültürü ve yaşamı konulu bir müzeye sahip olduklarını, yörede butik otel ve pansiyon işletmeciliği yapıldığını, restore edilen eski Rum evlerinde daimi ve geçici statüde sanat galericiliği yapıldığını, köyde ikamet eden önemli bir kesiminde hediyelik eşya satıcılığı ve esnaflık yaptığını belirtmiştir. Köydeki kiliseden camiye çevrilen yapının da bir çekicilik unsuru olduğunu eklemiştir. Dernek yetkilisi ise kırma taştan yapılan tarihi evlerin, köylülerin yaptığı zeytin, zeytinyağı ve Boşnak yemeklerinin ziyaretçiler için bir çekim unsuru olduğunu düşünmektedir. Sanat galerisi sahibi ise sınırlı sayıda restore edilen tarihi taş evlerin yanında, köydeki tüm tarihi evlerin restore edilmesini ve bunun için de mülk sahibi köylülerin finansal açıdan desteklenmesini önermektedir. Otel işletmecisi turistik çekiciliği sağlamada resim atölyelerini, sanat galerilerini ve özgün Boşnak yemeklerini önemli görürken, esnaflar restore edilen tarihi evlerin turistik amaçlı kullanımını, Boşnak yemeklerini ve ev yapımı ürünleri ile Teferiç Şenliklerini önemli görmektedirler. Gazeteciler ise Küçükköy'ün gerçek turizm hikayesinin eski belediye başkanının düzenlediği bir çalıştay ile başladığını, bu çalıştayda Küçükköy için Alaçatı modelinin benimsendiğini ve çalıştay sonrası tarihi taş binaların turizme kazandırılmaya başlandığını belirtmişlerdir.

Katılımcılar Küçükköy'deki kültürel miras varlıklarının korunması açısından eski Rum evlerinin restore edilip turizme kazandırılması noktasında uzlaşmaktadırlar. Nitekim yıllarca bakımsızlıktan yıkılmaya yüz tutan çok sayıdaki eski taş evlerin, yörede turizmin canlanmaya başlamasıyla birlikte değerlendirildiğini ve bu binaların yeniden kullanılabilir hale geldiğini belirtmektedirler. Bunda Küçükköy'ün Bursa Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü tarafından "Tarihi ve Kentsel Sit" alanı olarak ilan edilmesinin önemli bir rolü olduğu vurgulanmıştır. Bu kapsamda bazı banka ve özel şirketlerin finansal desteği ile 150 kadar eski taş yapının restore edilip işyeri ve ev olarak kullanılmaya başlandığı ifade edilmiştir. Ayrıca restorasyon konusunda kamusal desteğin şart olduğu, bu konuda yerel halkın bilinçlendirilmesi gerektiği, eski taş binalara sonradan yapılan sıvaların kaldırılıp derz yapılması, bu evlerin yaşanılabilir hale getirilmesi, mülklerdeki parçalı miras sorununa bir çözüm bulunması ve bu varlıkların korunması noktasında sıkı denetimin şart olduğu ileri sürülmüştür. Yerel gazetecilerden biri ise Küçükköy'deki kültürel miras varlıklarının korunmasına yönelik şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

Boşnak göçmenleri kendi özgün kültürlerinin korunmasını istiyor. Ancak yörede turizmin gelişmesiyle birlikte gelenler kar peşinde koşuyor. Bunların kültürel etkinlik adı altında düzenledikleri bazı etkinliklerin Boşnakların kültürü ile hiçbir ilgisi yok. Bunlar tepeden bakma, yerel halkı küçümseme, entel takılma, tarihi eserleri çıkar için pazarlama ve tarihi eser kaçakçılığı gibi amaçlar taşıyabiliyor. Bu da Boşnak kökenli yerel halkta huzursuzluğa neden oluyor.

Katılımcılara son olarak yörede kültür turizminin geliştirilmesi ve daha fazla ziyaretçi çekilebilmesi için neler yapılması gerektiği sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan müze yetkilisi Teferiç Şenliği'nin Küçükköy'ün turistik çekiciliğini arttırmada ve tanıtımında son derece etkili olduğunu ileri sürmüştür. Bu görüşünü desteklemek için de çevre illerden bu şenliğe katılan çok sayıdaki Boşnak ve Balkan göçmeni ile yerli ziyaretçilerin ilgisini kanıt olarak sunmuştur. Yerel esnafla yapılan görüşmelerde, Yunanistan vatandaşlarının da (özellikle adalardan) bu şenliğe yoğun ilgi gösterdiği belirlenmiştir. Dernek yöneticisi ise şenliğe uluslararası boyut kazandırılmasını, esnafın etik davranmasını, sanatsal ve kültürel faaliyetlerde Boşnak kültürünün tema alınmasını, sanatçıların dernek ve yerel halk

ile işbirliğine girerek kültürel dokunun korunmasında duyarlılık göstermelerini istemektedir. Araştırmada yörenin turistik çekiciliğinin arttırılması konusundaki en geniş kapsamlı önerileri sanat galerisi sahibi sunmuştur. Katılımcı Küçükköy’de faaliyet gösteren sanatçılar olarak AB’den meslektaşları ve ilgili kurumlarla yoğun bir işbirliği içinde olduklarını, bu kapsamda beş yıldır AB’den çeşitli alanlardan sanatçılar, sanat galerileri ve müzeler ile birlikte uluslararası etkinlikler düzenlediklerini beyan etmiştir. Katılımcı Ayvalık ve Küçükköy’ün turistik çekiciliğinde Boşnak, Girit, Pomak, Yunan ve diğer Balkan uluslarına ait etnik yemeklerin önemli bir rol oynadığı görüşündedir. Sanat galerisi sahibi bir yörenin turistik çekiciliğinde kültürel ve sanat faaliyetlerinin en etkili rolü oynadığını düşünmektedir. Bu noktadan hareketle yörenin turistik çekiciliğinin arttırılmasına yönelik şu değerlendirmeleri yapmaktadır.

Yöreye daha fazla ziyaretçi çekebilmek için sanat galerilerinde ziyaretçilere yönelik eğitim veriliyor. Bilgilendirme yapılıyor. Amacımız insanlar arasında sanat bilincini ve sevgisini yaymak. Çünkü sanat sadece turizm gelişmesi için değil, aynı zamanda toplumda bilimin, teknolojinin, kültürün ve yaşam kalitesinin gelişmesi için de gerekli. Kalkınma için gerekli, insanların bakış açısını geliştirmek için gerekli. Bir yörede turizmin gelişebilmesi için çatı sanat olmalı. Biz bu noktadan hareketle Küçükköy’de resim, heykel, çini, ahşap baskı, ipek baskı, sulu boya ve dijital sanatları geliştirmeye çalışıyoruz. Yöredeki sanat galerileri bu değişimin öncü rolünü üstleniyor. Yöreye edebiyatçıları, şairleri, müzisyenleri, tiyatrocuları ve sinemacıları da çekmeye çalışıyoruz. Tarihi dokusundan dolayı yöremiz özellikle sinemacılar için oldukça cazip. Bazı sinema çekimleri şimdiden yapıldı bile. Tarihi Yeniçeri Köyü sloganı ile dünyaya imaj yaymak istiyoruz. Sanatı öne çıkardığınızda yerel halk size gerçekten destek veriyor. Ancak sanatta siyasete girmemek gerekiyor, yoksa fikir farklılıkları çatışmaya, çatışmalar da enerji kaybına ve amacınızdan uzaklaşmaya neden oluyor.

Sanat galerisi sahibi yörenin turistik potansiyelinin çok yüksek olduğunu düşünmektedir. Nitekim bu potansiyeli gören bir vakıf üniversitesinin, bu yıl Küçükköy’de “Yaratıcı Fikirler ve Teknoloji Kampüsü” açtığını ve bu girişimin yörede başta etnik turizm olmak üzere kültür turizminin ve sanatın gelişmesine çok büyük katkı sağlayacağı görüşündedir. Katılımcı, Küçükköy’de 2020 yılında düzenlenmesi planlanan sanat bienalinin de büyük ses getireceği görüşündedir. Otelci otoparkın köy dışına çıkarılmasını ve ziyaretçi gezinti alanlarının arttırılmasını, yerel esnaf temsilcileri ise ziyaretçi memnuniyetine önem verilmesini, tarihi dokunun korunmasını ve köyün bir sanat köyü olarak tanıtılmasını istemektedirler. Yerel gazeteciler ise yörede turizmin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan rant ekonomisinin tehlikelerine vurgu yapmaktadırlar. Yöreye yeni gelen bazı işletmecilerin rant elde etme ve kar amaçlı yaklaşımlarının yerel halkta huzursuzluğa neden olduğunu, bunların kültürel ve çevre tahribatını arttığını ileri sürmektedirler. Bu olumsuzlukların önlenmesi için yerel yönetimin, anıtlar kurulunun, çevrecilerin ve sivil toplum kuruluşlarının devreye girmesi ve denetimlerin arttırılması gerektiği düşüncesindedirler. Yerel yönetimin kültürel etkinlikler ve tanıtım için ayırdığı fonları doğru kullanmadığı ve koordinasyon eksikliklerinin bulunduğu belirtilmektedir. Dahası yerel yönetimin güçlü rant sahipleri ile başa çıkamadığı, sorunların çözümüne yönelik görüş farklılıklarının da durumu daha da zorlaştırdığını ileri sürmektedirler. Destinasyonun hali hazırda emekliler için bir tatil merkezi olarak algılandığı, bu durumun ise profesyonel turizm işletmelerinin gelişmesini olumsuz etkilediği de vurgulanmaktadır. Bu nedenle destinasyona yönelik emekli cenneti ve üçüncü konut algısının değiştirilmesinin zorunluluğu üzerinde durulmuştur. Yerel gazeteciler Ayvalık ve Küçükköy’ün tanıtımının birlikte yapılması, imaj

oluşturmada Ayvalık için tatil ve eğlence temasının, Küçükköy için ise kültür temasının işlenmesi gerektiği görüşündedirler.

Sonuç ve Öneriler

Son yıllarda bazı ülkelerin sahip oldukları kültürel çeşitliliği ve etnik kültürel mirası turizmde bir arz kaynağı olarak kullanmaya başladığı ve bu kaynağı, yerel ekonomileri canlandırmada bir araç olarak kullanabildiği görülmektedir.

Araştırmada Küçükköy'ü en önemli etnik kültürel miras varlıklarının kiliseden dönüştürülen Merkez Cami, Küçükköy Kent Müzesi, özgün Boşnak yemekleri, zeytin ve zeytin yağı ürünleri, Boşnak kadınların el işi örmeleri, nostaljik eski sokaklar, eski bir zeytinyağı fabrikası, yıkık değirmen kalıntıları, eski sarnıç ve su kuyuları olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kültürel varlıklar arasında müzede sergilenen Boşnakların göç dönemi giysileri, yaşam malzemeleri, araç ve gereçler ile Boşnak kültürüne ait diğer soyut kültürel miras unsurları ayrı bir önem taşımaktadır. Eski ve geleneksel Boşnak el sanatlarını yansıtan bu eserler, bir taraftan Boşnak kültür ve tarihi mirasının yaşatılmasını sağlarken, diğer taraftan da turistik bir çekim unsuru olarak Boşnak kökenli yerel halka ekonomik kazanç da sağlamaktadır. Müzede korunan Küçükköy'ün bu kültürel miras varlıkları sadece turizm için değil, film endüstrisi içinde bir çekicilik unsurudur. Nitekim son dönemlerde bu zenginliği keşfeden sinema yapımcılarının da bazı dizi ve film çekimlerini burada yapmaya başladığı tespit edilmiştir. Tüm bu gelişmeler Küçükköy'ün özellikle iç turizmde markalaşma yolunda hızla ilerlediğini ortaya koymaktadır.

Küçükköy'de butik otelcilik ve pansiyon işletmeciliği yapılmaktadır. Restore edilen bazı eski taş evlerde sanat galericiliği, yiyecek içecek işletmeciliği, hediyelik eşya satıcılığı ve esnaflık yapılmaktadır. Köydeki bazı tarihi evlerde köylülerin yaptığı zeytin, zeytinyağı ve Boşnak yemekleri ziyaretçiler için önemli bir çekim unsurudur. Bu olanakların gelişmesi Boşnak kökenli yerel halkın turizmden sağladığı ekonomik faydaları, dolayısıyla memnuniyeti arttırmaktadır. Ancak köye sonradan gelen bazı yatırımcıların rant peşinde koşması ve etnik Boşnak kültürüne karşı duyarsızlıkları, Boşnak kökenli yerel halk ve esnaf arasında ciddi huzursuzluğa neden olmaktadır. Dernek yetkilisi ve esnaf temsilcileri, meydana dışarıdan gelen rantçılara bırakmayacaklarını ve Boşnak kültürünü merkez alan turistik bir gelişim sürecini devreye sokmak için kamuoyu baskısı oluşturacaklarını ileri sürmektedirler. Bu noktada yerel halk, özellikle yerel değerlerin ve etnik kültürün korunması noktasında hassasiyet gösterirken, sanat galerisi ve resim atölyesi sahiplerinin kültürel ve sanatsal faaliyetlerde dünyaya açılma girişimleri ciddi çatışmaya neden olmaktadır. Bu sorunun ilerleyen yıllarda daha da derinleşeceği, tanıtımda, markalaşmada ve imaj oluşturmada “yerel-evrensel” ikilemini daha da arttıracığı düşünülmektedir.

Araştırmada Küçükköy'de turizmin gelişmeye başlamasıyla birlikte yıllarca bakımsızlıktan yıkılmaya yüz tutan çok sayıdaki tarihi taş evlerin değer kazandığı ve bu binaların yeniden kullanılabilir hale geldiği ortaya çıkmıştır. Bunda köyün “Tarihi ve Kentsel Sit” alanı olarak ilan edilmesinin de önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Yerel halk bundan memnuniyet duymakla birlikte, tarihi taş evlerin restorasyonu için gerekli finansal destek sağlanmamasından şikayet etmektedirler. Mülklerdeki parçalı miras sorunu da tarihi evlerin turizme kazandırılmasındaki en önemli engellerden biri olarak görülmektedir. Diğer taraftan yerel halk, sonradan gelenlerin etnik Boşnak kültürüne hassasiyet göstermemesinden, rant için koruma önlemlerine duyarsız kalmalarından ve yerel

halkı tepeden bakan küçümseyici yaklaşımlarından rahatsızlık duymaktadırlar. Bu bulgular Güngör'ün (2016:219) turistik alanların koruma statüsüne alınmasının turistik çekiciliği ve turizm potansiyelini arttırdığı, ancak ilerleyen yıllarda çıkar kaybına maruz kaldığını düşünen yerel halkın koruma statülerine karşı tepki geliştirebildiği yönündeki araştırma bulguları ile örtüşmektedir.

Küçükköy'de Boşnak folklorunu, Boşnak mutfağını ve Boşnak sosyal yaşamı ile Boşnak kültürünün korunması ve tanıtılması amacıyla düzenlenen Teferiç Şenliği çevre illerde yaşayan çok sayıdaki Boşnak ve Balkan göçmeni ile yerli ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir. Bu yıl 4-5 Mayıs 2019 tarihinde 4'cüsü düzenlenen şenlikte ilk kez Bosna Soykırımını anmak için "Ölüm Yolunda Barış İçin Yürüyenler" adlı bir fotoğraf sergisi de açılmıştır. Şenliğe ilerleyen yıllarda uluslararası boyut kazandırılmasının, sanatsal ve kültürel faaliyetlerde Boşnak kültürünün tema alınmasının, sanatçıların dernek ve yerel halk ile işbirliğine girmesinin daha fazla ziyaretçi çekmede etkili olacağı düşünülmektedir. Köyde sanat galericiliği yapan katılımcı ise AB'den çeşitli alanlardan sanatçılar, sanat galerileri ve müzeler ile birlikte düzenlenen etkinliklerin tanıtımında ve ziyaretçi çekmede etkili olduğu görüşündedir. Ayrıca işyerlerinde plastik ürünler yerine çevre duyarlı doğal malzeme kullanımının önemine işaret etmektedir. Bu katılımcı bir yörenin turistik çekiciliğini arttırmada kültürel ve sanat faaliyetlerin birinci derecede etkili olduğu görüşündedir. Bu noktadan hareketle bir taraftan yöreye gelen ziyaretçilerde resim, heykel, çini, ahşap ve ipek baskı, sulu boya ve dijital sanat dallarında sanat bilinci oluşturulmaya, diğer taraftan da başta sinemacılar olmak üzere her alandan sanatçılar yöreye çekilmeye çalışılmaktadır.

Araştırmada katılımcıların genel olarak Küçükköy'ün turistik gelişim sürecinden memnun oldukları tespit edilmiştir. Bu memnuniyetin Boşnak kökenli yerel halk arasında da olumlu olduğu gözlenmiştir. Sanat galerisi sahibi bu sürecin olumlu bir yansıması olarak bir vakıf üniversitesinin köyde bölüm açtığını ve gelecek yıl düzenlenmesi planlanan ulusal sanat bienalinin süreci daha da olumlu etkileyeceği görüşündedir. Yerel gazeteciler ise markalaşmaya dikkat çekmektedirler. Ayvalık ve Küçükköy'ün tanıtımının birlikte yapılmasını, imaj oluşturmada Ayvalık için tatil ve eğlence temasının, Küçükköy için ise kültür temasının işlenmesini önermektedirler.

Katılımcı sayısının azlığı, çalışmanın en önemli sınırlılığını oluşturmaktadır. Bunda zaman ve kaynak kısıtının yanında, bazı yerel halk unsurlarının görüş beyan etmek istememesi de etkili olmuştur. Araştırma sürecinde karşılaşılan bir diğer sorunda katılımcıların etnik kültür kavramı konusunda gösterdikleri hassasiyet olmuştur. Farklı etnik gruplara yönelik ileride yapılacak benzer çalışmalarda elde edilecek bulguların, bu araştırmanın sonuçları ile kıyaslanması, çalışmanın alan yazına olan katkısını arttıracaktır.

KAYNAKÇA

- Açııcı, F. K., Ertaş, Ş. ve Sönmez, E. (2017). Sürdürülebilir turizm: Kültür turizmi ve kültürel miras. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 52-66.
- Akça, S. (2017). Kültürel miras yönetimi; İstanbul tarihi yarımada örneği değerlendirme ve öneriler. *İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi*, 22(8), 577-596.
- Aktaş, A. (2011). Sakarya'da yaşayan etnik grupların nüfusu ve oranı. Hemşehri: Sakarya Büyükşehir Belediyesi.

- Arslan, F., Çağlar, İ. M. ve Gürbıyık, C. (2017). Kültürel miras kapsamında kaybolmaya yüz tutmuş geleneksel meslekler: Turgutlu örneği. *Studies of the Ottoman Domain*, 7(13), 211-247.
- Barrere, C. (2015). Cultural heritages: From official to informal. *City, Culture and Society*, 1-8.
- Brunt, P. and Courtney, P. (1999). Host perception of socio cultural impacts. *Annals of Tourism Research*, 493-515.
- Christian, M. (2015). Racial Neoliberalism in Costa Rican Tourism: Blanqueamiento in the Twenty-First Century. *States and Citizens: Accommodation, Facilitation and Resistance to Globalization*, Current Perspectives in Social Theory, 34, 157-189.
- Çokişler, N., Arslan, A. ve Çokişler, E. (2016). Silahlı çatışmaların somut kültürel miras üzerindeki etkilerinin turizm bağlamında değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 15-25.
- Erbil, K. ve Yılmaz, G. (2018). Kültürel miras bağlamında Sakarya ilinde yaşayan etnik grupların Türk mutfağına katkıları. *Turizm Akademik Dergisi*, 5(1), 276-285.
- Gilli, M. & Ferrari, S. (2018). Tourism in multi-ethnic districts: the case of Porta Palazzo market in Torino. *Leisure Studies*, 37(2), 146-157.
- Gotham, K. F. (2011). Reconstructing the Big Easy: racial heritage tourism in New Orleans. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 3 (2), 109-120.
- Güngör, Ş. (2016). Koruma Statülerinin Koruma-Kullanma Dengesine Etkisi: Zelve Açık Hava Müzesi (Nevşehir/Avanos). *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(1), 205-223.
- Hughes, L. H. (1996). Redefining cultural tourism. *Annals of Tourism Research*, 23(3), 707-709.
- Jamontaite, K. (2015). Etnik turizmin bir turistik ürün olarak incelenmesi: Litvanya Karay Türkleri örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karapınar, E. ve Barakazı, M. (2017). Kültürel miras turizminin sürdürülebilir turizm açısından değerlendirilmesi: Göbeklitepe ören yeri. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 5-18.
- Khakzad, S., Pieters, M. and Van Balen, K. (2015). Coastal cultural heritage: A resource to be included in integrated coastal zone management. *Ocean & Coastal Management*, 118, 110-128.
- Kiper, P. (2004). Küreselleşme sürecinde kentlerimize giren yeni tüketim mekânları ve yitirilen kent kimlikleri. *Planlama*, 4, 14-18.
- Köroğlu, Ö., Yıldırım, H. U. ve Avcıkurt, C. (2018). Kültürel miras kavramına ilişkin algıların metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Turizm Akademik Dergisi*, 5(1), 98-113.
- Külcü, Ö. T. (2015). Kültürel miras kavramının eğitim açısından önemi. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 27-32.
- Linnekin, J. and Poyer, L. (1990). *Cultural Identity and Ethnicity in the Pacific*. Honolulu: University of Hawai'i Press.

- Maruyama, N. U., Woosnam, K. M. & Boley, B. B. (2017). Residents' attitudes toward ethnic neighborhood tourism (ENT): perspectives of ethnicity and empowerment. *Tourism Geographies*, 19 (2), 265-286.
- Miller-Davenport, S. (2017). A “montage of minorities”: Hawai’i tourism and the commodification of racial tolerance. *The Historical Journal*, 60 (3), 817-842.
- Oğuz, Ö. (2009). Somut olmayan kültürel miras ve kültürel ifade çeşitliliği. *Milli Folklor*, 21(82), 6-12.
- Pechlaner, H., Dal Bò, G. and Volgger, M. (2012). What makes tourism an attractive industry for new minority entrepreneurs: results from an exploratory qualitative study. *Tourism Review*, 67 (1), 11-22.
- Picard, M. and Wood, R.E. (1997). *Tourism, Ethnicity and the State in Asian and Pacific Societies*. Hawaii: University of Hawai’i Press.
- Polukhina, A. (2016). A cluster model of ethno-tourism organization in Russian regions. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 8 (3), 359-372.
- Ray, N. M. and McCain, G. (2009). Guiding tourists to their ancestral homes. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 3 (4), 296-305.
- Richards, G. (1996). Production and consumption of European cultural tourism. *Annals of Tourism Research*, 23(2), 261-283.
- Roney, S.A. (2011). *Turizm Bir Sistemin Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. Sınır Giriş-Çıkış İstatistikleri, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-9854/sinir-giris-cikis-istatistikleri.html> erişim tarihi: 10.12.2018
- Wall, G. (2017). Ethnic and Minority Cultures as Tourist Attractions. *Journal of Tourism Futures*, 3 (2), 196-197.
- Yang, L. (2000). Ethnic tourism. A canadian experience. *Annals of Tourism Research*, 115-131.
- Yang, L. (2007). *Planning for ethnic tourism: Case studies from Xishuangbanna, Yunnan, China*. Ontario: University of Waterloo Phd thesis.
- Yang, L. (2013). Ethnic tourism and minority identity: Lugu lake, Yunnan, China. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 712-730.
- Yang, L. and Wall, G. (2009). Ethnic tourism: A framework and an application. *Tourism Management*. 559-570.
- Zhang, J.Y., Ryan, C. and Zhang, L. (2013). Social conflict in communities impacted by tourism. *Tourism Management*, 82-93.

Evaluation of Ethnic Cultural Heritage in Tourism: The Case of Ayvalık-Küçükköy

Kudret GÜL

Balıkesir University, Balıkesir Vocational School, Balıkesir/Turkey

Melike GÜL

Balıkesir University, Sındırgı Vocational School, Balıkesir/Turkey

Extensive Summary

In recent years, the importance of ethnic culture tourism has been increasing as a result of the diversification of touristic product. In some countries, cultural diversity is seen as an advantage, and ethnic cultural assets transferred from generation to generation have been metamorphosed with new syntheses (Jamontaite, 2015; Roney, 2011). In this process, the consciousness of preserving the cultural heritage of the ethnic groups weakened in the historical process has increased and the destroyed ethnic characteristics are supported by ethnic tourism (Yang and Wall, 2009). According to Picard and Wood (1997: 8) ethnic cultures that fail to turn some of their qualities into a commercial product face the danger of extinction. Thus, some countries use their cultural diversity and ethnic cultural heritage as a source of supply in tourism and use it as a tool to stimulate local economies.

The study aims to determine how ethnic cultural heritage assets belonging to Bosnian immigrants who escaped from genocide and massacres during the Balkan Wars and settled in Küçükköy were evaluated in tourism. The study focuses on the characteristics of Küçükköy's ethnic cultural heritage, the development of cultural tourism and attracting more visitors at the destination. Qualitative research method was used in this study. The data were obtained by face-to-face interviews by using semi-structured questionnaire in August 2018 with a total of eight participants, including a museum officer, two local tradesmen, two local journalists, one association manager, one boutique hotel owner and one art gallery owner.

Participants indicate that ethnic cultural heritage assets of Küçükköy can be listed as a converted mosque, Küçükköy ethnography museum, ethnic Bosnian foods, mill remains, old olive oil factories, stone building mansions, nostalgic old streets, art galleries, painting workshops, old cisterns and water wells. In addition, the museum's protected migration period garments, life materials, tools and other cultural heritage elements and ethnic foods belonging to the Bosnian culture are among the highly valuable cultural heritage assets of the destination. These cultural heritage assets are attractive values for the tourism in the destination as well as the film industry. As a matter of fact, it has been determined that the film producers who have discovered this richness have started to make some series and film shots here recently. All these developments show that Küçükköy is rapidly progressing towards branding in domestic tourism.

Research results show that the development of tourism revitalizes the local economy at the destination, and with this revival, ethnic food and beverage management, boutique hotel management, hostel management, art dealership,

souvenir sales and artisanship have also been developed. The olive, olive oil and Bosnian dishes made by the villagers in some historical houses are the most important attraction for the visitors. The development of these opportunities increases the satisfaction and economic benefits of the local people from tourism. However, some of the later traders in the village seek opportunism and their insensitivity to the ethnic Bosnian culture cause serious unrest among the local people. The conflict lay on between ethnic cultural sensitivity of local people with cultural and artistic activities of the art gallery and paint shop owners, who are later settled in the village, and their attempts to market the village to the world. It is thought that this problem will be further deepened in the following years and will increase the “local-global” dilemma in promotion, branding and image creation.

The findings revealed that the development of tourism in Küçükköy has gained value for the historical stone houses which have been demolished for years and these buildings have become reusable for touristic activities. It can be claimed that the announcement of the village as a Historical and Urban Conservation Area is the main driver in these value gains. While the local community is pleased with this, they complain about the lack of financial support for the restoration of historic houses. The problem of fragmented inheritance in property is seen as one of the most important obstacles in the acquisition of historical houses to tourism. On the other hand, the local people are uncomfortable with later settler’s insensitivity to ethnic Bosnian culture, their insensitive to protection measures for rent, and their contemptible approach to local people. These findings coincide with the research finding of Gungor (2016: 219) that the conservation status of the touristic area has increasing effect on the touristic attractiveness and tourism potential, but that the local people, who think that they are exposed to loss of interest in the following years, may react against protection policies.

The Teferiç Festival in Küçükköy attracts the attention of many Bosnians and Balkan migrants living in the surrounding cities. It is believed that using theme of Bosnian culture in the festival and the cooperation of the artists with the local community associations will be more effective in attracting more visitors. The participant of the art gallery is of the opinion that the activities organized together with artists, art galleries and museums from various fields in the EU will be effective in the promotion and attracting visitors. It also points to the importance of using environmentally sensitive natural materials instead of plastic products. This participant believes that cultural and artistic activities are effective in enhancing the tourist attraction of a region. From this point of view, it is tried to create art consciousness in the fields of painting, sculpture, tailing, wood and silk printing, watercolor and digital art, and on the other hand, artists from every field, especially the filmmakers, are trying to be drawn to the region.

Findings show that participants were generally satisfied with Küçükköy's touristic development process. This satisfaction was also observed to be positive among the local public. As a positive reflection of this process, the owner of art gallery believes that a foundation university opens an art department in the village, and the national art biennial, which is planned to be organized next year, will affect the process even more positively. Local journalists draw attention to destination branding. They suggest that Ayvalık and Küçükköy should be promoted together, the theme of holiday and entertainment for Ayvalık and the theme of culture should be processed for Küçükköy in creating image.

The low number of participants is the most important limitation of the study. In addition to time and resource constraints, some local people did not want to express their opinions. Another problem encountered during the

research process was the sensitivity of the participants on the concept of ethnic culture. Comparing the results of further studies with research results will be increase the contribution of the study to the literature.